

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 566/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou MULARČÍK A PARTNERI, s. r. o., Nám. M. Benku 15, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ advokát JUDr. Ondrej Mularčík, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 a 4 a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a prikázať najvyššiemu súdu neodkladne prepustiť ho z väzby na slobodu. Zároveň požadoval priznať mu náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Západ pod ČVS: PPZ- 332/NKA-ZA1-2021 z 13. júla 2022 vznesené obvinenie pre podozrenie zo spáchania zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. b) a c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona a § 141 písm. a) Trestného zákona účinného do 30. apríla 2022.

3. Uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. 6Tp/11/2022 z 15. júla 2022 bol sťažovateľ v tejto trestnej veci vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

4. Najvyšší súd uznesením č. k 4 Tostš 17/2022 z 18. augusta 2022 sťažnosť sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu o jeho osobnej slobode podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že v rámci riadneho opravného prostriedku proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu namietal, že [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] boli vypočutí v pozícii svedkov, a to nezákonným spôsobom s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) pod číslom R 53/2013.

6. S dôvodmi uvedenými najvyšším súdom v odôvodnení napadnutého uznesenia sa sťažovateľ nestotožňuje, považuje ich za účelové a rozporné so zákonom. Tvrdí, že každý úkon trestného konania musí byť vykonaný zákonným spôsobom v súlade s Trestným poriadkom, teda tak, aby dôkazy boli procesne perfektné. Najvyšší súd podľa názoru sťažovateľa v rámci svojho rozhodnutia polemizuje o vlastnej judikatúre (rozhodnutie R 53/2013), a to ústavne nekonformným spôsobom, pretože vytvára dojem, že pre účely rozhodovania o väzbe postačuje aj nezákonný dôkaz. Citovanie rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo strany najvyššieho súdu považuje sťažovateľ za účelové.

7. Podľa sťažovateľa sám súd prvého stupňa, ale aj odvolací súd uznali, že postup pri výsluchoch [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] bol vážnym porušením Trestného poriadku a práva obvinených na obhajobu. Pritom [REDAKOVANÉ] nepotvrďuje vo vzťahu k osobe sťažovateľa výpoveď [REDAKOVANÉ] a vo svojej výpovedi si priamo odporuje tým, že si zamieňa sťažovateľa s jeho bratom.

8. Ak ku splneniu prvej materiálnej podmienky, ktorou je dôvodnosť obvinenia došlo nezákonným spôsobom, tak potom podľa názoru sťažovateľa ani druhá materiálna podmienka, t. j. konkrétna skutočnosť odôvodňujúca obavu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, nemôže byť daná, pretože preventívna väzba má slúžiť na to, aby obvinený nemohol pokračovať v trestnej činnosti alebo trestný čin dokončiť a ak teda nie je preukázané žiadnym zákonným spôsobom, že sťažovateľ páchal trestnú činnosť, tak nie je možné uvažovať o tom, že by v nej mohol pokračovať.

9. Porušenie práva na prezumpciu nevinoty sťažovateľ nachádza v tom, že najvyšší súd pripúšťa nezákonný dôkaz na súdne účely, čo je v trestnom konaní neprípustné. Každý dôkaz produkovaný v trestnom konaní musí byť vykonaný zákonným spôsobom a až tak použiteľný pre akékoľvek rozhodnutie vrátane rozhodovania o väzbe. Postup najvyššieho súdu je podľa názoru sťažovateľa neospravedliteľný, arbitrárny a utilitárny a je založený výlučne na slovom, a nie právnom odôvodňovaní niečoho, čo je neprijateľné.

10. V prípade svojich majetkových pomerov sťažovateľ považoval za potrebné uviesť, že neexistuje žiadny dôkaz, ktorý by mohol spájať nadobudnutie jeho majetku s akoukoľvek trestnou činnosťou,

a preto nie je možné odôvodňovať jeho trestnú činnosť, za ktorú bol obvinený s tým, že majetok nadobudol z výnosov z drogovej trestnej činnosti.

11. Sťažovateľ zvýraznil, že každý má právo na to, aby sa zo strany štátnych orgánov voči nemu prísne dodržiavali všetky ústavou a medzinárodnými zmluvami, ktorých signatárom je Slovenská republika vrátane dohovoru všetky práva. Prezumpcia nevinoty je priamo zakotvená v ústave čl. 50 ods. 2 a táto je jedným zo základných prvkov práva na spravodlivý proces v trestných veciach. V trestnej veci sťažovateľa to však tak nebolo pri rozhodovaní špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu, pretože z textu odôvodnenia je zjavné, že súdy akceptujú nezákonný postup orgánov činných v trestnom konaní a uznávajú aj procesne nepoužiteľné dôkazy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prezumpciu nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022, ku ktorému malo dôjsť tým, že všeobecné súdy v konaní o osobnej slobode sťažovateľa akceptovali nezákonný dôkaz, ktorým bola výpoveď svedka.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022

13. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (*mutatis mutandis* III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinoty výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. 12. 1991). Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takého obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

14. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

15. Zároveň ústavný súd pripomína, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale preskúmať

zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02, III. ÚS 324/2016).

16. Ústavný súd ďalej vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu, právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

17. Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom verejnej moci. Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Obdobne aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je predmetom súdneho prieskumu „zákonnosť“ pozbavenia osobnej slobody.

18. Ústavný súd v prípadoch namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu uvádza, že musí uplatniť určitú revíziu právomoc, avšak bez toho, aby sám hodnotil skutočnosti, ktoré viedli všeobecný súd k tomu, že uprednostnil určité rozhodnutie pred iným. Jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, nie však konať ako všeobecný súd tretej alebo štvrtej inštancie; takéto konanie by bolo porušením obmedzenia, ktoré, ako už bolo uvedené, vyplýva z rozdelenia ústavnej ochrany základných práv alebo slobôd medzi všeobecné súdy a ústavný súd v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 165/02). Do obsahu právomoci ústavného súdu teda v zásade nepatrí preskúmať postup (hodnotenie) všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby (a ponechanie v nej). Tento postup môže preskúmať len opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je usporiadaný na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov (IV. ÚS 83/03).

19. Vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná právomoc ústavného súdu len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby (alebo je vo väzbe), bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol do väzby vzatý pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného

poriadku alebo okolnosti uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia, a osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby (II. ÚS 76/02).

20. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne uvádza, že do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 a iné).

21. Riadiac sa uvedenými tézami, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022, ktorým podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu č. k. 6Tp/11/2022 z 15. júla 2022 o vzatí sťažovateľa do väzby.

22. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia prvom rade považoval za potrebné uviesť, že pri rozhodovaní o väzbe všeobecné súdy nerozhodujú o vine, resp. nevine obvineného, ale posudzujú, či v danom štádiu trestného konania zistené skutočnosti dostatočne odôvodňujú podozrenie, že konkrétna osoba je páchatelom skutku, ktorý vykazuje znaky trestného činu. Existencia dôvodného podozrenia predpokladá danosť skutočností a informácií, ktorými možno nezávislého a objektívneho pozorovateľa presvedčiť o tom, že dotyčná osoba sa mohla dopustiť trestného činu. Skutočnosti zakladajúce podozrenie však nemusia byť na úrovni dôkazov potrebných k odôvodneniu odsúdenia alebo k podaniu obžaloby (tu najvyšší súd poukázal na rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Krejčíř proti Českej republike z 26. 3. 2009, Labita proti Taliansku zo 6. 4. 2000, Erdagöz proti Turecku z 22. 10. 1997).

23. Najvyšší súd ozrejmil, že v rámci rozhodovania o väzbe nie je úlohou súdov s konečnou platnosťou hodnotiť vykonané dôkazy a s konečnou platnosťou uzatvárať právnu kvalifikáciu stíhaných skutkov. Takéto hodnotenie je vyhradené až rozhodovaniu vo veci samej, ktoré nasleduje po vykonaní celého dokazovania v súlade so zásadou bezprostrednosti a ústnosti po podaní obžaloby (najvyšší súd tu odkázal na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 211/2018, I. ÚS 64/2020). Poukazujúc na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 67/2013, I. ÚS 162/2016, najvyšší súd pripomenul, že každé rozhodovanie o väzbe sa odohráva iba v rovine pravdepodobnosti, a nie istoty, ohľadne dôsledkov, ktoré môžu nastať, ak obvinený nebude držaný vo väzbe.

24. Následne najvyšší súd vyjadril názor, že dovedy vykonané dokazovanie a z neho plynúce skutočnosti, ktoré súd prvého stupňa detailne rozviedol v napadnutom rozhodnutí č. k. 6Tp/11/2022 z 15. júla 2022, nasvedčujú, že obvinení (teda aj sťažovateľ) sa mali dopustiť skutkov, ktoré vykazujú znaky trestných činov, v podstate tak, ako sa im uznesením o vznesení obvinenia kladie za vinu. Špecializovaný trestný súd konštatoval, že dôvodné podozrenie voči všetkým obvineným vyplývalo z obsahu dovedy zabezpečených dôkazov predložených vo vyšetrovacom spise, najmä z výpovedí [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], rekognícií, domových prehliadok, prehliadok iných priestorov, previerky výpovede na mieste, zo zaistených omamných a psychotropných látok, z predbežných vyjadrení, znaleckého posudku Ing. Mokrého, utajovanej prílohy spisu i ďalších listinných dôkazov.

25. Podľa najvyššieho súdu dôkazy a z nich plynúce skutočnosti tak, ako boli rozvedené v prvostupňovom uznesení, boli spôsobilé objektívneho pozorovateľa presvedčiť, že obvinení, a preto aj sťažovateľ, sa mohli stíhaných skutkov dopustiť, preto jeden z materiálnych predpokladov rozhodovania o väzbe spočívajúci v dôvodnosti trestného stíhania bol okrem iných aj u sťažovateľa v tomto štádiu trestného stíhania splnený.

26. Pre úplnosť s ohľadom na sťažnostné námietky najvyšší súd dodal, že obvinených, medzi ktorých patril aj sťažovateľ, okrem [REDAKOVANÉ] v pozícii svedka usvedčoval aj [REDAKOVANÉ] (taktiež ako svedok). Výpoveď [REDAKOVANÉ] teda nebola jediným osamoteným dôkazom v prejednávanej veci, ale táto bola podporovaná výpoveďou [REDAKOVANÉ] a jej pravdivosti nasvedčovali aj priznania ďalších dvoch obvinených. Najvyšší súd vyhodnotil, že ak si svoje tvrdenia týkajúce sa spomínaných dvoch obvinených nevymyslel (pretože ich aspoň čiastočne priznávajú), je predpoklad, že si nevymyslel ani tvrdenia týkajúce sa ostatných obvinených (teda aj sťažovateľa), pritom rozhodovanie o väzbe ako zaist'ovacom úkone je založené na pravdepodobnosti a odhade, nie istote, vzhľadom na to, že dokazovanie nie je ukončené, a preto aj definitívne rozhodovanie je vyhradené konaniu o vine a treste za predpokladu, že trestné stíhanie do tohto štádia dospeje.

27. Opodstatnenie predpokladu, že sa sťažovateľ mohol stíhanej trestnej činnosti dopúšťať, najvyšší súd videl aj v pomerne rozsiahlom majetku, ktorým sťažovateľ v tom čase disponoval. Sťažovateľovo vysvetlenie pôvodu toho majetku podľa najvyššieho súdu bude musieť byť predmetom ďalšieho dokazovania a dôkladného preverenia avšak v čase rozhodovania o osobnej slobode sťažovateľa podozrenie z nadobudnutia majetku z nepoctivých zdrojov bolo, ako uviedol najvyšší súd, namieste.

28. Vo vzťahu k námietke, že výpovede [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] v pozícii svedkov boli s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v zbierke pod číslom R 53/2013 nezákonné a v prejednávanej veci nepoužiteľné, najvyšší súd uviedol, že v počiatočných fázach trestného konania možno záver o existencii „rozumného podozrenia“ odôvodňujúceho obmedzenie osobnej slobody väzbou oprieť aj o také skutočnosti alebo informácie, ktoré sú spôsobilé presvedčiť objektívneho pozorovateľa, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin bez toho, aby tieto museli byť od počiatku procesne fixované spôsobom nevyhnutným pre postavenie obvineného pred súd (primerane napríklad rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Labita proti Taliansku, Erdagöz proti Turecku). Obdobne aj § 71 ods. 1 Trestného poriadku podľa druhostupňového súdu pre rozhodnutie o vzatí obvineného do väzby vyžaduje zistenie skutočností, nie zhromaždenie určitého objemu procesne perfektných dôkazov. Preto podľa najvyššieho súdu v počiatočných štádiách trestného stíhania bolo možné rozhodnutie o väzbe oprieť aj o dôkazy, ktoré v neskoršom štádiu trestného konania už nebudú z rôznych dôvodov použiteľné. Z tohto dôvodu potom ani spomínané rozhodnutie R 53/2013 nebolo v prejednávanej veci pri rozhodovaní o väzbe celkom priliehavé, pretože sa vzťahuje na rozhodovanie o veci samej s dôrazom na zachovanie práv podozrivej osoby a za takejto situácie najvyšší súd v označenom rozhodnutí konštatoval, že výpoveď kajúcnika v pozícii svedka pred podmiennečným odložením vznesenia obvinenia nie je pri rozhodovaní o vine a treste (čo nebol prípad prejednávanej veci) spomínaného kajúcnika použiteľná, pretože až do odloženia vznesenia obvinenia mali byť zachované jeho práva ako podozrivej osoby.

29. Najvyšší súd pokračoval, že zatiaľ čo zachovanie práv podozrivej osoby (ktoré sú obdobné ako práva obvineného) majú svoj zásadný materiálny význam pre obvineného, ktorý by mal byť uznaný vinným na podklade jeho výpovede v pozícii svedka bez splnenia zákonných podmienok (mal povinnosť hovoriť pravdu, ktorú ako podozrivý alebo obvinený nemá), táto pozícia je pre spoluobvinených priaznivejšia (vypočúvaná osoba musí vo vzťahu k nim hovoriť pravdu), než pokiaľ by vypovedal ako podozrivý (nemusí hovoriť pravdu, môže klamať). Preto skutočnosť, že [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vypovedali v prejednávanej veci po začatí trestného stíhania pred vznesením obvinenia v pozícii svedkov, nespôsobovala podľa názoru najvyššieho súdu nepoužiteľnosť týchto výpovedí v tomto štádiu trestného konania pri rozhodovaní o väzbe. Navyše, v prejednávanej veci napokon k odloženiu vznesenia obvinenia u spomínaných osôb nedošlo, ale bolo im vznesené obvinenie. Preto zo svojho priznania žiadne významné benefity nezískali.

30. Najvyšší súd však vo svojom rozhodnutí rovnako ako špecializovaný trestný súd upozornil, že tieto osoby bude potrebné urýchlene v pozícii obvinených vypočuť a umožniť tak ostatným spoluobvineným, prípadne ich obhajcom, ich tvrdenia rozporovať. Vzhľadom na to, že obhajcovia mali možnosť nahliadnuť do spisu pred rozhodovaním o väzbe, skutočnosť, že nemali možnosť byť prítomní pri výpovediach ostatných spoluobvinených v štádiu zadržania (nie pri rozhodovaní o väzbe), nemá zásadný materiálny dopad na práva obvinených pri rozhodovaní o väzbe.

31. Najvyšší súd doplnil, že aj keď nie je možné dospieť k záveru, že by výpoveď [REDAKOVANÉ] bola jediným osamoteným dôkazom, na ktorom je založené rozhodovanie o väzbe, poukazujúc na rozhodovaciu prax ústavného súdu (sp. zn. III. ÚS 665/2016, III. ÚS 708/2016, III. ÚS 11/2019), ale aj EŠLP (Atanasov proti Bulharsku), najvyšší súd uviedol, že na výpovediach takzvaných kajúcnikov je možné založiť odsúdenie páchatel'a dokonca aj za situácie, že ide o jedinú rozhodujúcu výpoveď (rozhodnutia EŠLP vo veciach Comelis proti Holandsku, Lorse proti Holandsku, Verhoek proti Holandsku), o to viac (*argumentum a maiori ad minus*) sú potom takéto výpovede spôsobilé odôvodniť dôvodnosť trestného stíhania a tým aj rozhodnutie o väzbe (najvyšší súd tu poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 581/2021).

32. Naplnenie dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku najvyšší súd nachádzal v skutočnosti, že v prípade obvinených nemalo ísť len o ojedinelé zlyhanie, teda vybočenie z inak riadneho spôsobu života, ale stíhanej trestnej činnosti sa mali dopúšťať opakovane, dlhší čas, vo veľkom rozsahu a dopustiť sa mali nie jedného trestného činu, ale jedného zločinu a pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu, čo nepochybne obavu, že v prípade prepustenia z väzby na slobodu by mohli v páchaní stíhanej trestnej činnosti pokračovať, vyvoláva. Poznamenal tiež, že podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu reflektujúcej ustálenú rozhodovaciu prax všeobecných súdov skutočnosti odôvodňujúce väzobné stíhanie môžu spočívať aj v charaktere, rozsahu a závažnosti trestnej činnosti.

33. Obavu z pokračovania v stíhanej trestnej činnosti podľa najvyššieho súdu opodstatňovalo aj podozrenie, že obvinení si takýmto spôsobom minimálne vylepšovali svoju finančnú situáciu, o čom v danom štádiu trestného konania svedčil aj pomerne rozsiahly majetok zistený okrem iných obvinených aj u sťažovateľa. Najvyšší súd však zároveň pripomenul, že tento predbežný záver zodpovedajúci tomuto počiatočnému štádiu trestného konania si bude vyžadovať ďalšie preverenie v smere zistenia reálnej hodnoty spomínaného majetku, reálnych príjmov na strane obvinených vrátane darov od rodičov a podobne.

34. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa všetkými pre rozhodnutie o osobnej slobode sťažovateľa všetkými relevantnými tak skutkovými, ako aj právnymi otázkami zaoberal a na tieto dal adekvátne (dostatočné a presvedčivé) odpovede, ktoré ústavný súd považuje za absolútne jasné, zrozumiteľné a úplné, preto nie je žiaden dôvod ich ďalej akýmkoľvek spôsobom precizovať alebo vysvetľovať.

35. Najvyšší súd zreteľne odôvodnil, z ktorých z príslušného spisu vyplývajúcich skutočností dospel k presvedčeniu o dôvodnosti trestného stíhania sťažovateľa, ako aj to, prečo bolo potrebné rozhodnúť o jeho vzatí do väzby.

36. Podstata námietok sťažovateľa spočíva v jeho tvrdení o nezákonnosti dôkazu (výsluchu svedka/svedkov), na základe ktorého bol rozhodnutím špecializovaného trestného súdu a následne najvyššieho súdu vzatý do väzby. V ústavnej sťažnosti však sťažovateľ dostatočne jasne nešpecifikoval, v čom konkrétne nezákonnosť tohto dôkazu mala spočívať. Sťažovateľ tiež tvrdí, že postup pri výsluchoch [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] predstavoval vážne porušenie Trestného poriadku, avšak znova bez toho, aby toto svoje tvrdenie adekvátne konkretizoval napr. aj poukazom na príslušné ustanovenie Trestného poriadku, s ktorým v rozpore tento postup príslušného orgánu činného v trestnom konaní bol. Z ústavnej sťažnosti však vyplýva, že nezákonnosť výsluchu svedkov mala spočívať v ich použití v rámci konania o osobnej slobode sťažovateľa v rozpore so závermi rozhodnutia – uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 To 1/2012 z 21. augusta 2021 (publikované v zbierke pod č. R 53/2013), z ktorého právnej vety prijatej pod bodom III vyplýva, že osobu zadržanú ako podozrivú zo spáchania trestného činu, ak podozrenie nebolo rozptýlené, možno v konaní vedenom pre dotknutý skutok (trestný čin) o jeho okolnostiach vypočuť ako svedka až po vyhotovení záznamu o dočasnom odložení vznesenia obvinenia policajtom s predchádzajúcim súhlasom prokurátora podľa § 205 ods. 1 a 2 Trestného poriadku.

37. Ústavný súd v súvislosti s uvedenou fakticky kľúčovou námietkou sťažovateľa pripomína svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zveruje v prvom rade najvyššiemu súdu (pozri najmä § 22), a to aj vo vzťahu k jeho vlastnej rozhodovacej činnosti (m. m. I. ÚS 17/01, I. ÚS 199/07, I. ÚS 235/07, I. ÚS 199/07, II. ÚS 273/08, IV. ÚS 331/09, III. ÚS 197/2011). Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne uvádza, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 13/01).

38. Ústavný súd preto v danej veci preskúmal sťažovateľom napadnuté rozhodnutie z hľadiska záruk garantovaných čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru, teda či opatrenie, ktorým bol sťažovateľ pozbavený osobnej slobody – v tomto prípade napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu o väzbe sťažovateľa – je zlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru. Ústavný súd pritom zistil, že najvyšším súdom v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uvedená argumentácia dostatočne a presvedčivo odôvodnila tak dôvodnosť podozrenia zo spáchania stíhaného skutku (okrem iných aj) sťažovateľom, opierajúc sa pritom o zistené konkrétne

skutočnosti, ako aj existenciu väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorú takisto konajúce súdy podporili faktickými zisteniami. Najvyšší súd neopomenul ani v riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa uplatnenú argumentáciu, s ktorou sa vysporiadal zrozumiteľným, nie nelogickým, ale racionálnym spôsobom zlučiteľným so zárukami, ktoré základné právo na osobnú slobodu v sebe zahŕňa. Najvyšší súd ozrejmil, v čom spočívala podstata, pre ktorú nepovažoval ním prijaté závery vo vzťahu k osobnej slobode sťažovateľa za rozporné so závermi svojho skoršieho rozhodnutia publikovaného v zbierke pod č. R 53/2013, a to s poukazom na špecifiká vyplývajúce z účelu, povahy a podstaty konania a rozhodovania o väzbe a s tým súvisiacej právnej úpravy, oproti konaniu a rozhodovaniu o vine, a to zvlášť s prihliadnutím na štádium trestného konania, v ktorom sa vec sťažovateľa nachádzala.

39. Navyše, ústavný súd poznamenáva, že zo žiadnej okolnosti danej veci nevyplýva a ani sťažovateľ v ústavnej sťažnosti to nijako nevytýka, že by sporné výsluchy svedkov v čase ich realizácie orgánom činným v trestnom konaní neboli vykonané spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam Trestného poriadku. V takom prípade nemožno hovoriť o dôkaze v obvyklom chápaní výslovne nezákonnom, ale o dôkaze, ktorý za splnenia ďalších podmienok sa môže stať dôkazom procesne nepoužiteľným v ďalších štádiách trestného konania. Ide však iba o konštatáciu, ktorá nebola relevantnou pre aktuálne rozhodnutie ústavného súdu.

40. Ústavný súd je toho názoru, že odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu obstojí z hľadiska procesných záruk spravodlivého procesu, ktoré sú implicitnou súčasťou základného práva na osobnú slobodu. Nesúhlas sťažovateľa s právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v jeho veci nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

41. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu (ústavnej sťažnosti) možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

42. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k zákonom predpokladanému vzatiu sťažovateľa do väzby nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci konajúcimi súdmi vrátane právnej úpravy základného práva na slobodu podľa ústavy a dohovoru s dôsledkom jeho porušenia.

43. Na základe uvedených dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022

44. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (m. m. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, I. ÚS 113/05, II. ÚS 151/09, II. ÚS 311/2013, IV. ÚS 444/2013, I. ÚS 95/2021), že čl. 46 ods. 1 ústavy je všeobecným ustanovením, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľný čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktorý je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality, a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné, a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

45. Ústavný súd, ktorý je viazaný návrhom na rozhodnutie (§ 45 zákona o ústavnom súde), konštatuje, že sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu (prípadne postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal) v súvislosti s rozhodovaním o jeho vzatí väzby, na ktoré sa ním označený článok ústavy vecne nevzťahuje. Uvedené však nepredstavovalo prekážku meritórneho preskúmania námietok sťažovateľa v tejto veci, keďže sťažovateľ namietal aj porušenie svojich práv podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru (pozri časť III.1 tohto uznesenia).

46. Keďže ústavný súd nezistil vecnú súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu (príp. jeho postupom) a namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, neostávalo iné iba ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na prezumpciu nevinu podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tostš 17/2022 z 10. augusta 2022

47. Porušenie prezumpcie nevinu sťažovateľ odôvodňuje „pripustením“ nezákonného dôkazu „na súdne účely“ v trestnom konaní.

48. Účelom zásady prezumpcie nevinu je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom (Nölkenbockhoff proti Nemecku, rozsudok z 25. 8. 1987, séria A, č. 123, bod 33). Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb („*State officials*“), ktoré sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (Rushiti proti Rakúsku, rozsudok z 21. 3. 2000, č. 28389/95, bod 31). Z prezumpcie nevinu tiež vyplýva, že žiadny štátny orgán (vrátane jeho ústavných činiteľov) nie je oprávnený vysloviť vinu či rozhodnúť o vine osoby, proti ktorej sa vedie

trestné konanie, ešte pred tým, ako ju vyslovil príslušný súd právoplatným odsudzujúcim rozsudkom (PL. ÚS 12/98).

49. K porušeniu prezumpcie nevinoty dôjde, ak výroky príslušnej úradnej osoby, ktoré sa týkajú osoby obvinenej z trestného činu, odrážajú alebo vyjadrujú názor, že je vinná, a to ešte pred tým, ako bola jej vina preukázaná v súlade so zákonom. Postačuje, dokonca aj pri absencii formálneho konštatovania, tiež argumentácia nasvedčujúca tomu, že úradná osoba považuje obvineného za vinného (Daktaras proti Litve, bod 41, obdobne *Allenet de Ribemont* proti Francúzsku, bod 35). Je potrebnérobiť rozdiel medzi výrokmí, ktoré odrážajú alebo vyjadrujú názor, že dotknutá osoba je vinná, a výrokmí, ktoré iba vyjadrujú stav podozrenia („*a state of suspicion*“). Prvé porušujú prezumpciu nevinoty, zatiaľ čo druhé boli považované za prijateľné alebo nezávadné v rôznych situáciách posudzovaných ESĽP (*Lutz* proti Nemecku, rozsudok z 25. 8. 1987, séria A, č. 123, bod 62; *Englert* proti Nemecku, rozsudok z 25. 8. 1987, séria A, č. 123, bod 39; *Nölkenbockhoff* proti Nemecku, bod 39 a *Leutscher* proti Holandsku, rozsudok z 26. 3. 1996, č. 52/1994/499/581, bod 31).

50. Skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu nevinoty, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (*Daktaras* proti Litve, bod 43; *Adolf* proti Rakúsku, rozsudok ESĽP z 26. 3. 1982, séria A, č. 49, body 36 – 41). Dôležitý je skutočný význam vyhlásení, nie ich doslovné znenie (*Lavents* proti Litve, rozsudok z 28. 11. 2002, bod 126).

51. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neoznačil a ani nenamieta žiaden konkrétny výrok najvyššieho súdu (ani špecializovaného trestného súdu) obsiahnutý v napadnutom rozhodnutí, ktorým by došlo k porušeniu prezumpcie nevinoty.

52. Rovnako ani kontext namietaného rozhodnutia konajúceho súdu v okolnostiach prejednávanej veci neumožňuje učiniť záver o eventuálnom neprípustnom zásahu do prezumpcie nevinoty. Okrem toho, že sám sťažovateľ neoznačil nevhodné výroky všeobecných súdov, ktoré by sa v podstate rovnali vysloveniu jeho viny (najmä pokiaľ by podnietili verejnosť uveriť, že sťažovateľ je vinný, a prejudikovali by hodnotenie faktov kompetentným súdom konajúcim o vine a treste), ani sám ústavný súd takéto výroky v predmetnom rozhodnutí neidentifikoval. V jeho odôvodnení sa nenachádzajú výroky, ktorých by razancia a príkrosť svojou intenzitou prekračovala horizont povinnosti súdu adekvátnou argumentačnou a dôkaznou bázou odôvodniť opodstatnenosť vydania svojho rozhodnutia v príslušnom štádiu trestného konania (pozri napr. I. ÚS 552/2020).

53. Ústavný súd v súvislosti s napadnutým uznesením najvyššieho súdu teda nevzhliadol možnosť konštatovať porušenie prezumpcie nevinoty. Formulácia odôvodnenia rozhodnutia, slová a výrazy použité konajúcim súdom pri ich štandardnom a racionálnom výklade celkom zrozumiteľne vyjadrujú (len) podozrenie, a teda nie konštatovanie viny vo vzťahu k sťažovateľovi. Odôvodnenie potreby uvalenia väzby na osobu sťažovateľa najvyšším súdom (v spojení s rozhodnutím špecializovaného trestného súdu) je založené na dôvodných, resp. prirodzených a logických predpokladoch určitých (súdom uvedených) skutočnosti, t. j. neprejudikovalo vinu sťažovateľa zo spáchania stíhaného skutku. Právne úvahy najvyššieho súdu (rovnako ako špecializovaného trestného súdu) neprekročili rámec hodnotiaceho úsudku vyjadreného v rovine určitej miery pravdepodobnosti a založeného na zhodnotení vo veci vykonaného dokazovania a konštatovaných skutkových a iných zistení potrebných pre zdôvodnenie podozrenia z trestnej činnosti kladenej

sťažovateľovi za vinu. V súhrne hodnotiace úvahy najvyššieho súdu smerovali len k zisteniu, či existuje podozrenie z trestnej činnosti kladenej sťažovateľovi za vinu a či je daný dôvod preventívnej väzby. Jeho úvahy posudzované v ich funkčnom komplexe sú vyjadrené v rovine miery rozumnej pravdepodobnosti a z pohľadu ústavného súdu nimi najvyšší súd neprekročil hranicu ich ústavnej akceptovateľnosti v konfrontácii s princípom prezumpcie neviny. Preto možno považovať odôvodnenie najvyššieho súdu (rovnako tak špecializovaného trestného súdu) za ústavne konformné a zlučiteľné s obsahom garancií poskytovaných čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru.

54. Pokiaľ sťažovateľ svoje presvedčenie o neprípustnom zásahu do jemu zaručeného práva na prezumpciu neviny opiera o akceptáciu nezákonného postupu orgánov činných v trestnom konaní a uznanie procesne nepoužiteľných dôkazov pri rozhodovaní o jeho väzbe, ústavný súd túto argumentáciu nemohol akceptovať, a to v nadväznosti na závery uvedené v časti III.1. odôvodnenia tohto rozhodnutia.

55. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

56. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. októbra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu